

Seres Ambrusné

Betegvizsgálat, a sérült állapotának
értékelése, segélyhívás, a beteg
szállítása

A követelménymodul megnevezése:
Első ellátás-elsősegélynyújtás

A követelménymodul száma: 2327-06 A tartalomelem azonosító száma és célcsoportja: SzT-001-50

A HELYSZÍN ÉS A BALESET KÖRÜLMÉNYEINEK FELMÉRÉSE, TÖMEGES BALESETEK

1.ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Rendelkezik elsősegélynyújtó vizsgával? Ha igen, tudta-e alkalmazni egy baleset vagy veszélyhelyzet alkalmával az ott tanultakat? Kérem, írja le a történeteket!

MUNKAKÖNYV

Véleménye szerint mi az elsősegélynyújtó feladata?

MUNKAKÖNYV

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

A HELYSZÍN ÉS A BALESET KÖRÜLMÉNYEINEK FELMÉRÉSE

Az elsősegély nemcsak társadalmi elváráson alapuló humánus cselekvés, hanem az egészségügyi törvényben megfogalmazott kötelezettség is.

A törvény a segítségnyújtást állampolgári kötelességnek nyilvánítja, rendelkezik az elsősegélynyújtás feltételeinek megteremtéséről is.

1. Az elsősegélynyújtás törvényi szabályozásai:

- A Magyar Köztársaság Alkotmányának 70/D § (1) kimondja, hogy az országban élőknek joguk van a lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez, melyet a munkavédelem az egészségügyi intézmények és az orvosi ellátás megszervezésével, a rendszeres testedzés biztosításával, valamint az épített és a természetes környezet védelmével valósítja meg. Az egészségügyi intézmények megszervezésébe illetve az ellátás menetébe a laikus szintű elsősegélynyújtás is beletartozik.
- Az 1997. évi CLIV törvény az egészségügyről 37.§-ban meghatározza az egészségfejlesztés célját, miszerint az, az egészségi állapot és az életminőség javítása, valamint az egészség védelme. Kimondja azt is, hogy az oktatási rendszerben résztvevőknek az életkorukhoz és a tanulmányokhoz igazodva meg kell ismertetni többek között az elsősegélynyújtás elméletét és gyakorlatát.
- A 26/1997. évi (IX.3.) NM rendelet az iskola egészségügyi ellátásról kimondja: Az iskola-egészségügyi tevékenység keretében a védőnő által önállóan ellátandó feladatokat. Melyek között harmadikként az elsősegélynyújtás ill. annak oktatása szerepel. A hetedik pontban a rendelet meghatározza a védőnők részvételét az egészségtan oktatásában elsősorban az alábbi témákban: „az egészséggel kapcsolatos alapismeretek (személyi higiéné, egészséges életmód, betegápolás, elsősegélynyújtás)”
- A 31/1992. (XI.19.) NM rendelet a közúti járművezetők elsősegélynyújtási ismeretei megszerzésének igazolásáról szóló rendelet szabályozza, az elsősegélynyújtásból az Országos Mentőszolgálat által előírt ismeretek megszerzését tanúsító, igazolás kiadásának feltételeit, melyet a Magyar Vöröskereszt fővárosi, megyei szervezetei adnak ki.” Ebben a rendeletben szabályozzák azonban azt is, hogy ki jogosult a vizsgamentességet kérelmezni: „Az elsősegélynyújtásból előírt ismeretek megszerzését - végzettségükre tekintettel az orvostudományi egyetemeken végzett állatorvosok, továbbá a védőnői, dietetikusi, mentőtiszt, gyógytornász, egészségügyi szakoktatói, diplomás ápolói és közegészségügyi felügyelői főiskolai szakon végzettek, valamint az egészségügyi szakközépiskolát és szakiskolás végzettek az iskolai végzettséget tanúsító okirattal igazolhatják.”

- Az 1993. évi XL törvény a Magyar Vöröskeresztről meghatározza a szervezet alapfeladatait, melyek között „egészségneveléssel, házigondozó-szolgálat kialakításával, elsősegélynyújtás oktatásával, továbbá a rendelkezésre álló eszközökkel hozzájárul az élet- és egészségvédelemhez”
- Az 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyv 172. §-a szankcionálja az elsősegélynyújtás elmulasztását: „Aki nem nyújt tőle várható segítséget sérült vagy olyan személynek, akinek az élete vagy testi épsége közvetlen veszélyben van, végséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekűmunkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő. A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha a sértett meghal, és életét a segítségnyújtás megmenthette volna.”

AZ ELSŐSEGÉLYNYÚJTÁS ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI

Az egészségügyi szakembernek a beteggel és környezetével való sikeres együttműködés érdekében bizonyos alapszabályokat be kell tartania. Ezek részben magatartás szabályok, részben általános szabályok, amelyek hozzájárulnak a sikeres segítségnyújtáshoz.

Elsősegélynyújtónak megfelelő személyiségjegyekkel kell rendelkeznie. Ezek a következők:

- Jó tájékozódási képesség (pl. veszélyforrás felmérése,)
- Gyors helyzetfelismerés (életveszély, mire lehet szükség?)
- Határozott, magabiztos fellépés: helyszín biztosítása, felmérése, kíváncsi tömeg eltávolítása, eredeti helyzet megtartása
- Empátia, emberséges bánásmód
- Gondoskodás – a beteg és saját maga védelméről,
 - sérült nyugalomba helyezéséről,
 - a sérült elhelyezéséről.

Elsődleges követelmény: nem ártani a betegnek. Az arany szabály – "ne okoz bajt" – betartása mellett el kell fogadni a "számítható kockázat" elvét is. Helyes dolog olyan beavatkozást alkalmazni, amely az esetek többségében segít, még ha jelent bizonyos kockázatot is.

A segítségnyújtás kapcsán messzemenőleg figyelembe kell venni a jogi és etikai szempontokat is. A betegjogok érvényesítése, a beteg személyes vagyontárgyainak védelme. Lehetőség szerint mindig tanúk jelenlétében kezeljük a beteg értékeit, hangsúlyosan tájékoztatva a beteget arról, hogy tárgyait biztonságban helyezzük.

Betegjogok érvényesítése nehéz feladat. A vizsgálathoz olykor el kell távolítani a beteg ruházatát, amely során tekintettel kell lenni a beteg szégyenérzetére. Figyelemmel kell lenni arra is, hogy a beteget ne hozzuk megszegényítő helyzetbe, érzékeltetni kell a probléma súlyát.

A HELYSZÍN BIZTOSÍTÁSA

A segélynyújtónak elsődleges feladata a baleset helyszínére érkezéskor a "helyszín biztosítása". Ez magában foglalja a baleseti helyszín felmérését, a potenciális veszélyforrások megállapítását, és amennyiben lehetséges megszüntetését. Amennyiben nem rendelkezik a megfelelő eszközökkel a veszélyforrás megszüntetéséhez, műszaki mentők (pl.: tűzoltóság, áramszolgáltató) riasztása is szükséges.

Helyzetfelmérés során tisztázni kell:

- van-e további veszély,
- van-e valaki közvetlen életveszélyben,
- tud-e valaki segíteni a jelenlévők közül, a szükséges feladatok megoszthatók-e,
- szükség van-e műszaki mentésre,
- szükség van-e rendőrség segítségére?

Bizonyos körülmények között a baleset okai nem feltétlenül derülnek ki azonnal, de következtethetünk rájuk. Egyes esetekben az azonnali beavatkozás lehetetlen (beszorult sérült, nem megközelíthető beteg), tehát még nagyobb hangsúlyt kap a gyors helyzetfelismerés, és a sürgős segélyhívás. Nem szabad elfeledkezni a segélynyújtót és a környezetet érő pszichés hatásokról sem.

Szükséges és fontos a helyszín biztosítása, illetve a helyszínen talált körülmények megtartása. A helyszín biztosításakor óvjuk magunkat és a sérültet a további veszélytől, megfelelő módon jelezzük a veszélyt (vésvillogó, elakadásjelző háromszög, lámpával történő jelzés). A baleset körülményeinek kivizsgálása érdekében nagyon fontos lehet a körülmények megtartása. Ezért a lehető legkevésbé változtassuk meg a talált helyzetet.¹

A helyszíni ellátás célja:

- Az életveszély elhárítása
- A szervkárosodás megelőzése
- A szenvedés csökkentése
- A szállíthatóság biztosítása

A helyszíni ellátás kompetencia szintjei

- Kiképzett laikus elsősegélynyújtó
- Szakképzett egészségügyi dolgozó
- Mentőápoló, szakképzett mentőápoló
- Mentőtiszt
- Orvos, szakorvos
- Oxiológus szakorvos

¹ Továbbképzési füzetek: Elsősegélynyújtás Egészségügyi szakdolgozók számára 1 rész Alapfogalmak Egészségügyi Szakképző és Továbbképző Intézet, 2005

Általános szempontok a helyszíni ellátásban

A helyszíni beavatkozások megkezdése előtt, inkább szánjunk egy-két perccel többet az alábbiakra, és alapozzuk meg a sikert, mintsem sikertelen próbálkozások sorozatával vesztegezzük a sokszor észrevétlenül, gyorsan telő időt.

- Gondoljuk át, mire van szükség, ezek közül mit tudunk biztonsággal elvégezni?
- Határozzuk meg a beavatkozások sorrendjét!
- Biztosítsunk (lehető) optimális feltételeket: helyet, világítást, segítséget.
- Ha közben folyamatosan más beavatkozásra is szükség van, segítő személy által gondoskodjunk erről. Vigyázat! Ha valóban egyedül vagyunk (illetve a jelenlévők segítségre alkalmatlanok) kompromisszumokra kényszerülhetünk.
- Ha általunk régen végzett beavatkozásra készülünk, idézzük fel a teendők algoritmusát, és eszerint dolgozzunk.
- Ha az aktuálisan végzett beavatkozással más, folyamatosan végzendőt elkerülhetetlenül megszakítunk is, ne feledkezzünk meg végleg róla.
- Ha megakadunk, nyugodtan ismételjük meg az eljárást.
- Maradjunk az ésszerű határokon belül.
- Mind a sikeres beavatkozásokat, mind a sikertelen kísérletet dokumentáljuk!²

LEGGYAKORIBB VESZÉLYFORRÁSOK A KÖZÚTI BALESETEK ESETÉN

Tekintsünk át néhány helyzetet, és potenciális veszélyforrást!

Bekövetkezhet még további ütközés, gázolás. Közúti baleset esetén legfontosabb feladat a további ütközések és gázolások megakadályozása. Az elakadásjelző háromszöggel jelezni lehet a többi gépkocsivezető számára a potenciális veszélyt. Célszerű a jelenlévők segítségét kérni a forgalomirányításra. A veszélyhelyzet elhárításán túl biztosítani kell a kiérkező mentőegység számára a helyszín megközelíthetőségét is. Közúti balesetknél az üzemanyagtartály sérülése miatt számolnunk kell a robbanásveszéllyel.³

Ebben az esetben a teendők:

- Indítókulcs eltávolítása,
- lehetőség szerint az akkumulátorokról az érintkezők eltávolítása

További veszélyforrások lehetnek:

- építkezési balesetek
- lezuhanás (gerincsérülés gyanúja)
- omlásveszély

² www.hazipatika.com/topics/elseosegely/articles/Eszmeletlen_Most_mit_tegyunk?aid=20081218140706

³ Továbbképzési füzetek: Elsősegélynyújtás Egészségügyi szakdolgozók számára 1 rész Alapfogalmak Egészségügyi Szakképző és Továbbképző Intézet, 2005

- gázolás

VESZÉLYT JELENTŐ, ELSŐSEGÉLYT NEHEZÍTŐ KÖRÜLMÉNYEK LEHETNEK

Fel kell mérni, hogy elméleti és gyakorlati ismereteink, valamint az adott szituáció alapján milyen teendők elvégzésére vagyunk képesek. Gondoljunk arra, hogy nem áll rendelkezésünkre a szükséges erőforrás, és további számos külső körülmény és veszélyforrás is korlátozza, ill. behatárolja a segélynyújtó tevékenységét, lehetőségét.

Így az elsősegélyt nehezítő körülmények az alábbiak lehetnek:

- Nagyszámú sérült
- Extrém időjárási, rossz látási viszonyok
- Égő jármű, épület, égő sérült, mérgező anyag jelenléte (veszélyes anyagot szállító jármű, füst, irritáló gáz, gőz)
- Vízbefulladás, vízből mentés szükségessége
- Elektromos baleset, villámcsapás
- Omlásveszély, földdel, omladékkal betemetve,
- Nehezen megközelíthető, beszorult sérült,
- Tömeges közlekedési baleset nagy forgalmú úton⁴

Összefoglalás

Szakszerűen tájékozódni kell a baleset helyszínén. Elsősorban azt kell megtudni, hogy mi okozta a hirtelen egészségkárosodást. Meg kell állapítani, hogy nincs-e újabb veszélyforrás.

Gondoskodni kell az esetleges újabb balesetveszély elhárításáról. A közúton minden baleset újabb baleset forrásává válhat, útszűkülés, roncsok szétszóródása, benzin, olaj kiömlése. Szükséges tennivalók a veszély jellege szabja meg. Elhárításuk érdekében lehetséges intézkedés például az elakadásjelző kihelyezése legalább 50 méter távolságra a baleset helyétől. Elháríthatatlan veszélyhelyzetből a beteget el kell távolítani, ha szükséges, még az ellátás megkezdése előtt.

Ne kezdjük tudásunkat és lehetőségeinket meghaladó ténykedésbe. Viselkedjünk nyugodtan, megnyugtatóan. A sérülttel próbáljunk meg kommunikálni, mindig fektessük/ültessük le. Késlekedés nélkül végezzük el a szükséges kompetenciák körében tartozó beavatkozásokat.

⁴ Továbbképzési füzetek: Elsősegélynyújtás Egészségügyi szakdolgozók számára 1 rész Alapfogalmak Egészségügyi Szakképző és Továbbképző Intézet, 2005

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

1. Autópályán egy benzinnel teli tartálykocsi ütközött egy személygépkocsival. Ön ér elsőnek a helyszínre. Az egyik kocsiiban egy középkorú férfi ül, a feje vérzik, a tartálykocsiból szivárog a benzin, de a sofőr sértetlenül száll ki kocsijából.

Mi az első teendője? Kérem, írja le válaszát!

MUNKAMINTA

2. Ismertesse, hogy az alábbi eset kapcsán milyen veszélyforrásokkal kell számolnia? Mit kell tennie a helyszín biztosítása érdekében?

Egy személygépkocsi este a főúton haladva kerékpárral közlekedő férfit gázolt el. Ön is észreveszi a balesetet és megáll az útszélén segítségnyújtás céljából.

MUNKAMINTA

MEGOLDÁSOK

1. feladat

A segélynyújtónak elsődleges feladata a baleset helyszínére érkezéskor a "helyszín biztosítása". Ez magában foglalja a baleseti helyszín felmérését, a potenciális veszélyforrások megállapítását, és amennyiben lehetséges megszüntetését. Amennyiben nem rendelkezik a megfelelő eszközökkel a veszélyforrás megszüntetéséhez, műszaki mentők (pl.: tűzoltóság, riasztása is szükséges).

A sérült állapotfelmérése után, ha mozdítható, akkor a baleset helyszínétől távol kell elhelyezni és ellátni. Ha a beteg nem mozdítható és sürgős ellátást igényel, a környezetünkből kérjünk segítséget, aki a veszélyforrás elhárításáról gondoskodik, míg a sérültet ellátom.

2. feladat

Közúti baleset esetén legfontosabb feladat a további ütközések és gázolások megakadályozása. Az elakadásjelző háromszöggel vagy lámpával, világítás felkapcsolásával jelezni lehet a többi gépkocsivezető számára a potenciális veszélyt.

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Elsősegélynyújtónak milyen személyiségjegyekkel kell rendelkeznie?

MUNKANYAG

2. feladat

Sorolja fel az elsősegélynyújtó feladatait a helyszín biztosításakor?

MUNKANYAG

3. feladat.

Írja le a helyszíni ellátás céljait!

4. feladat.

Mit kell tisztázni a segélynyújtónak a helyzetfelmérés kapcsán?

5. feladat.

Soroljon fel legalább 5 veszélyt jelentő, elsősegélyt nehezítő körülményt!

<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

MUNKANYAG

MEGOLDÁSOK

1. feladat

Elsősegélynyújtónak megfelelő személyiségjegyekkel kell rendelkeznie. Ezek a következők:

- Jó tájékozódási képesség (pl. veszélyforrás felmérése,)
- Gyors helyzetfelismerés (életveszély, mire lehet szükség?)
- Határozott, magabiztos fellépés: helyszín biztosítása, felmérése, kíváncsi tömeg eltávolítása, eredeti helyzet megtartása
- Empátia, emberséges bánásmód
- Gondoskodás
 - a beteg és saját maga védelméről,
 - sérült nyugalomba helyezéséről,
 - a sérült elhelyezéséről.

2. feladat

A segélynyújtónak elsődleges feladata a baleset helyszínére érkezéskor a "helyszín biztosítása". Ez magában foglalja a baleseti helyszín felmérését, a potenciális veszélyforrások megállapítását, és amennyiben lehetséges megszüntetését. Amennyiben nem rendelkezik a megfelelő eszközökkel a veszélyforrás megszüntetéséhez, műszaki mentők (pl.: tűzoltóság, áramszolgáltató) riasztása is szükséges.

3. feladat.

A helyszíni ellátás célja:

- Az életveszély elhárítása
- A szervkárosodás megelőzése
- A szenvedés csökkentése
- A szállíthatóság biztosítása

4. feladat.

Helyzetfelmérés során tisztázni kell:

- van-e további veszély,
- van-e valaki közvetlen életveszélyben,
- tud-e valaki segíteni a jelenlévők közül, a szükséges feladatok megoszthatók-e,
- szükség van-e műszaki mentésre,
- szükség van-e rendőrség segítségére?

5. feladat.

Így az elsősegélyt nehezítő körülmények az alábbiak lehetnek:

- Nagyszámú sérült
- Extrém időjárási, rossz látási viszonyok
- Égő jármű, épület, égő sérült, mérgező anyag jelenléte (veszélyes anyagot szállító jármű, füst, irritáló gáz, gőz)
- Vízbefulladás, vízből mentés szükségessége
- Elektromos baleset, villámcsapás
- Omlásveszély, földdel, omladékkal betemetve,
- Nehezen megközelíthető, beszorult sérült,
- Tömeges közlekedési baleset nagy forgalmú úton

MUNKANYAG

1. ESETFELVETÉS–MUNKAHELYZET

Látott már tömeges balesetet? Ha, igen írja le a történeteket és a helyszínen tapasztaltakat!

MUNKAANYAG

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

BALESET FOGALMA, A SÉRÜLÉSEK OSZTÁLYOZÁSA.

A baleset olyan mechanizmus, amelynek következtében a sérülés kialakul.

Megkülönböztetünk:

- háztartási balesetet (háztartásban, házimunka és egyéb körülmények között létrejött baleset),
- munkahelyi balesetet (a munkába ment és jövet is beleszámít, a legrövidebb úton),
- közúti közlekedési balesetet (közúton létrejövő, közlekedésben részvétel, illetőleg gyalogos forgalom során is létrejöhet).

Sérülések osztályozása:

- könnyű, 8 napon belül gyógyuló sérüléssel járó balesetek,
- súlyos 8 napon túl gyógyuló sérüléssel járó balesetek,
- életveszélyes sérüléssel járó balesetek (egy, vagy több életfontosságú szervet is érint.)

TÖMEGES BALESET FOGALMA

Tömeges balesetről beszélünk akkor, ha egy baleseti/megbetegedési mechanizmus fellépése folytán egy helyen, legtöbbször egy időben, öt vagy több személy szenved egészségügyi károsodást. A baleset bekövetkeztének helyszínét kárhelynek nevezzük, amely lehet dinamikus, illetve statikus.

Előbbi esetben újabb és újabb sérültekre kell számítani (pl. járvány, terrortámadás), míg utóbbinál a sérülések döntő többsége az első percekben kialakul (pl. közlekedési balesetek). Hazánkban a tömeges balesetek között a közlekedési katasztrófák vezetnek, ezt követik a vegyi balesetek majd a mérgezések.

Fontos a katasztrófa, mint meghatározás elkülönítése. Katasztrófáról akkor beszélünk, ha olyan jellegű káresemény következett be, melynek mind az egészségügyi, mind a műszaki felszámolása meghaladja egy egész város, vagy megye lehetőségeit, jelentős külső segítségre van szükség.

TEENDŐK AZ ELSŐ PERCEKBEN

A tömeges baleset kezelésének egyik elsőként jelentkező és legfontosabb problémája, hogy a betegek/sérültek száma nincs arányban az elsőként helyszínre érkező mentőerők nagyságával. Ezért is fontos szempont, hogy a helyszínen lévő laikusok, elsősegélynyújtók lehetőség szerint pontos információt adjanak arról, ha többen, vagy sokan sérültek, betegedtek meg. Ezáltal nagyobb lehet az azonnal riasztott egységek száma, kisebb mértékben jelentkezik az aránytalanság.

A kárhely felmérése

A soksérültes helyszíneken létfontosságú a helyszín és a sérültek alapos felmérése.

A kárhely felmérése az alábbiak szerint zajlik:

- Mi történt, történhetett? Mennyire veszélyes a helyszín? Várható-e újabb baleset?
- Hogyan óvhatja a segélynyújtó saját testi épségét?
- Hány sérült lehet? Milyen jellegűek a sérülések (égések, zúzódások stb.)? Kb. hány könnyű, hány súlyos sérült van? Mennyi lehet a halottak száma?
- Milyen műszaki segítségre lehet szükség? Tűzoltók, vegyvédelem, honvédség.
- El lehet-e kezdeni a helyszínen az ellátást, vagy ki kell menekíteni a sérülteket (pl. tűzvész, robbanásveszély). Utóbbi esetben ún. gyűjtőhelyet kell kialakítani, ennek kiválasztása komolyabb szakmai ismereteket igényel.

Egy-egy helyszínen több szervezet szakemberei (mentők, tűzoltók, polgári védelem, rendőrség) is együtt dolgozik. A szervezettség érdekében a feladatok meghatározását, összehangolását megfelelő szakember végzi. A mentést, segítségnyújtást irányító személy az egészségügyi kárhely-parancsnok.

Kárhelyparancsok feladatai:

- mindig a rangidős,
- sebesült-gyűjtőhely kijelölése (kárhely közvetlen közelében, de a veszélyzónán kívül; lehetőleg fedett, legalább körülhatárolt helyen, biztosított szellőzés, megvilágítás, vízellátás)
- oda- és elvezető utak kijelölése (körforgalom, a mentőknek mindig külön út),
- sebesültek összegyűjtése,
- osztályozás megszervezése,
- parancsnoki pont felállítása, prioritás felállítása (embermentés, életmentés, értékmentés),
- dokumentáció: folyamatosan, de a mentést nem hátráltatva (személyi adatok, status, ellátás módja),
- halott-gyűjtőhely kijelölése, őrzés megszervezése (halál megállapítás orvosi feladat),
- kiürítés megszervezése,

- tájékoztatás.⁵

A sérültek osztályozása

A felmérést követően az ún. kárhelyparancsnokot kell tájékoztatni, aki ezek ismeretében intézkedik, illetve hoz döntéseket.

OSZTÁLYOZÁSI SORREND

A hatékony helyszíni ellátás érdekében a sérülteket állapotuk súlyosságának megfelelően osztályozni kell, melynek célja a betegek megfelelő csoportosítása a mielőbbi ellátás érdekében. Az osztályozásra mindaddig szükség van, amíg nem lehet minden rászoruló egyszerre, egy időben ellátni. E tevékenység során a mentőszolgálat orvos vagy mentőtiszt dolgozója az alábbi csoportosításokat alkalmazza:

- Instabil állapotú betegek, az alapvető életfunkciók (légzés vagy keringés) zavarával. azonnali életmentő beavatkozás, pl. légútbiztosítás szükséges.
- Stabil légzési és keringési paraméterek. 4-6 órán belül kell ellátni, különben állapotuk instabillá válhat. Ilyen lehet pl. egy combcsonttörés.
- Stabil állapotú betegek, nincs fenyegető instabilitás. Ide tartoznak a könnyebb sérültek.
- Instabil állapotú betegek, akik az adott körülmények között elláthatatlanok, tekintettel arra, hogy az aránytalanság miatt nincs egyelőre megfelelő mentőerő a helyszínen.

Természetesen a fenti kategorizálás nagy szakmai ismereteket és gyakorlatot igényel. Laikusok számára egy jóval egyszerűbb, ebből következően több hibaforrást rejtő módszert ismertetünk.

- Életveszélyes sérültek – eszméletlen, erős vérzése van, harmad-, negyedfokú égés
- Súlyos sérültek – vérző, súlyos törése van, zavart tudatú, nagy területű égés
- Könnyű sérült – horzsolások, zúzódások
- Klinikai halottak
- Halottak

Tömeges baleset felszámolásakor is érvényesek az egyes általános segélynyújtási szabályok. Ennek értelmében elsődleges az akut életveszély elhárítása, légútbiztosítás, erős vérzés csillapítása, hiszen ezek elmaradása, vagy késlekedése bizonyosan rontja a sérültek állapotát.⁶

⁵ Továbbképzési füzetek: Elsősegélynyújtás Egészségügyi szakdolgozók számára 1 rész Alapfogalmak Egészségügyi Szakképző és Továbbképző Intézet, 2005

⁶ www.hazipatika.com/topics/elsegegely/articles/Eszmeletlen_Most_mit_tegyunk?aid=20081218140706

Egészségügyi szakdolgozó az alábbi halaszthatatlan tennivalókat végezze el, tömeges baleset helyszínén:

- veszélyhelyzet felderítése (elhárításhoz műszaki mentés szükséges lehet),
- tájékozódás a sérültek számáról és állapotáról,
- fekvő beteg (életveszélyes/súlyos),
- ülő beteg (súlyos/könnyű),
- álló beteg (valószínűleg könnyű vagy nem sérült),
- gyors visszajelzés a mentőknek az előbbiekről és a kárhely megközelíthetőségéről

Fel kell mérni a sérültek számát, értesíteni kell az illetékeseket. (mentők, szükség esetén tűzoltókat, valamint a rendőrséget)

A mentők megérkezéséig a veszélyhelyzetben lévő, de könnyen hozzáférhető sérültek kiszabadítását meg kell kezdeni.

Amennyiben ilyen szituáció részesévé válik, a kárhely-parancsnoknál kell jelentkezni, aki meghatározza az Ön feladatát.

ELLÁTÁSI SORREND

Az ellátási sorrend követi az osztályozási sorrendjét. Ebből kitűnik, hogy az újraélesztés nem az elsődleges feladat egy tömeges kárhelyen. Azt csak akkor szabad kezdeni, ha az ellátásra szorulóak és az ellátó erők aránya hozzávetőlegesen kiegyenlítődik, és az adott beteg e nélkül meghalna. Egyéb esetekben az újraélesztés elvonná a mentőerőket a reális túlélési eséllyel rendelkező, de nagy időfaktorú életveszélyes sérültek ellátásától.

Az időfaktor szabja meg az ellátás sorrendjét.

- életveszélyes sérülések ellátása (pld.: verőeres vérzés)
- súlyos sérültek ellátása. Eszméletlen állapotban, ha keringés és a légzés stabil, légutak kitisztítása után stabil oldalfekvő helyzetbe kell helyezni, mert félre nyelhet.
- Klinikai halál állapotában levők újraélesztése (több embert leköt és kétséges lehet a kimenetele)
- Könnyű sérültek ellátása, ide tartoznak a törések is.
- Haldoklók és halottak ellátása.

A helyszíni ellátás során a következő feladatokat el kell végezni:

- légút-biztosítás,
- vérzéscsillapítás,
- lehülés elleni védelem,
- volumenpótlás,
- fájdalomcsillapítás, gyógyszerrel,
- sérülések rögzítése,

- sebek ellátása.

Az ellátott betegeket a kárhely-parancsnok utasításai szerint meghatározott sorrendben szállítják el a fogadó kórházakba.⁷

Összefoglalás

Tömeges baleset közel azonos helyen, időben és okból öt vagy több személy sérülése következett be

Sérültek száma és az ellátó személyzet száma nincs egyenes arányban. A kezdeti aránytalanságot, a minden egyes beteget elérő szakszerű kezelést csak jó szervezéssel lehet biztosítani.

A feladatok meghatározása során alapvető különbség van az egyedi és a tömeges balesetek felszámolása között. Tömeges baleset helyszínén a sérültek döntő hányadának megmentésére irányul minden törekvés, szükség esetén háttérbe szorítva egy-egy balesetes egyedi érdekeit. Az ellátó a helyzet adta lehetőségek keretein belül bizonyos engedményeket kénytelen tenni az egyedi balesetes helyszíni ellátásának követelményeihez képest. Ezt az elvet kompromisszum medicinának nevezzük. Ennek szellemében történik a sérültek osztályozása és ellátása.

⁷ Továbbképzési füzetek: Elsősegélynyújtás Egészségügyi szakdolgozók számára 1 rész Alapfogalmak Egészségügyi Szakképző és Továbbképző Intézet, 2005

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

1. Autópályán több gépkocsi összeütközik. Több sérült van. Az egyik kocsiban egy középkorú férfi ül, karja sugárban vérzik, a másik kocsiból kiszálló sofőr a nyakát fájlalja. Az út közepén eszméletlenül fekszik egy férfi, látható légzéssel- valószínűleg kirepült az egyik gépkocsiból. További három sérült karját, lábát, fejét fájlalva ül az út szélén.

Hogyan osztályozná a sérülteket? Kérem, írja le!

2. Olvassa el figyelmesen a szakmai információtartalom " Tömeges baleset, osztályozási sorrend és ellátási sorrend" című fejezetét, majd hasonlítsa össze az esetfelvetés- munkahelyzet fejezetben az Ön által leírt eseményen tapasztaltakkal.!

Az adott helyzetben megfelelően és helyes sorrendben látták el a sérülteket? Kérem, írja le észrevételeit!

MEGOLDÁSOK

1. feladat

Életveszélyes sérültnek tekinthető, akinek erősen vérzik a karja, és aki eszméletlen fekszik.
Súlyos sérült a három sérült, aki karját, lábát, fejét fájlalva ül az út szélén.
Könnyű sérültnek számít a kocsiból kiszálló sofőr, aki a nyakát fájlalja

2. feladat

A tanuló előzetes munkájának függvénye

MUNKANYELV

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Fogalmazza meg és írja le a tömeges baleset fogalmát!

MUNKANYAG

2. feladat

Sorolja fel a kárhelyparancsok feladatait!

MUNKANYAG

3. feladat.

Sorolja fel az egészségügyi szakdolgozó halaszthatatlan feladatait a tömeges baleset helyszínén!

Handwritten list of tasks for emergency medical workers at a mass casualty scene.

MUNKANYAG

4. feladat.

Sorolja fel a betegek/sérültek osztályozási csoportjait!

Handwritten list of patient/casualty classification groups.

MUNKANYAG

5. feladat.

Mit jelent a kompromisszum medicina elve? Kérem, írja le!

MUNKANYAG

6. feladat.

Milyen feladatokat kell elvégezni a helyszíni ellátás során?

MUNKANYAG

MEGOLDÁSOK

1. feladat

Tömeges baleset közel azonos helyen, időben és okból öt vagy több személy sérülése következett be

2. feladat

Kárhelyparancsok feladatai:

- mindig a rangidős
- sebesült-gyűjtőhely kijelölése (kárhely közvetlen közelében, de a veszélyzónán kívül; lehetőleg fedett, legalább körülhatárolt helyen, biztosított szellőzés, megvilágítás, vízellátás)
- oda- és elvezető utak kijelölése (körforgalom, a mentőknek mindig külön út)
- sebesültek összegyűjtése
- osztályozás megszervezése
- parancsnoki pont felállítása, prioritás felállítása (embermentés, életmentés, értékmentés)
- dokumentáció: folyamatosan, de a mentést nem hátráltatva (személyi adatok, status, ellátás módja)
- halott-gyűjtőhely kijelölése, őrzés megszervezése (halál megállapítás orvosi feladat)
- kiürítés megszervezése
- tájékoztatás

3. feladat.

Egészségügyi szakdolgozó az alábbi halaszthatatlan tennivalókat végezze el, tömeges baleset helyszínén:

- veszélyhelyzet felderítése (elhárításhoz műszaki mentés szükséges lehet),
- tájékozódás a sérültek számáról és állapotáról,
- fekvő beteg (életveszélyes/súlyos),
- ülő beteg (súlyos/könnyű),
- álló beteg (valószínűleg könnyű vagy nem sérült),
- gyors visszajelzés a mentőknek az előbbiekről és a kárhely megközelíthetőségéről

4. feladat.

- életveszélyes sérülések ellátása (pld.: verőeres vérzés)
- súlyos sérültek ellátása. Eszméletlen állapotban ha keringés és a légzés stabil, légutak kitisztítása után stabil oldalfekvő helyzetbe kell helyezni, mert félre nyelhet.
- Klinikai halál állapotában levők újraélesztése (több embert leköt és kétséges lehet a kimenetele)
- Könnyű sérültek ellátása, ide tartoznak a törések is.
- Haldoklók és halottak ellátása.

5. feladat.

Tömeges baleset helyszínén a sérültek döntő hányadának megmentésére irányul minden törekvés, szükség esetén háttérbe szorítva egy-egy balesetes egyedi érdekeit. Az ellátó a helyzet adta lehetőségek keretein belül bizonyos engedményeket kénytelen tenni az egyedi balesetes helyszíni ellátásának követelményeihez képest. Ezt az elvet kompromisszum medicinának nevezzük. Ennek szellemében történik a sérültek osztályozása és ellátása.

6. feladat.

A helyszíni ellátás során a következő feladatokat el kell végezni:

- légút-biztosítás,
- vérzéscsillapítás,
- lehűlés elleni védelem,
- volumenpótlás,
- fájdalomcsillapítás, gyógyszerrel,
- sérülések rögzítése,
- sebek ellátása.

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

Továbbképzési füzetek: Elsősegélynyújtás Egészségügyi szakdolgozók számára 1 rész
Alapfogalmak Egészségügyi Szakképző és Továbbképző Intézet, 2005

Továbbképzési füzetek: Elsősegélynyújtás Egészségügyi szakdolgozók számára 2. rész S
Egészségügyi érülések Szakképző és Továbbképző Intézet, 2005

Dr. Andics László: Elsősegély – közúton, otthon, munkahelyen, közterületen. Budapest ,
Sophia K., 2006

Göbl Gábor: Oxiológia, Medicina Könyvkiadó Rt. Budapest, 2006.

www.hazipatika.com/topics/elsesegely/articles/Eszmeletlen_Most_mit_tegyunk?aid=20081218140706

Dr. Pap Zoltán: Elsősegélynyújtás Medicina 1988

AJÁNLOTT IRODALOM

Dr. Andics László: Alapfokú és közúti elsősegély SubRosa Kiadó, Budapest 2000

Az elsősegély alapkönyve Mérték Kiadó, Budapest 2003

Nyeste Zsolt: Elsősegélynyújtás jegyzet 2007

A(Z) 2327-06 MODUL 001-ES SZAKMAI TANKÖNYVI TARTALOMELEME

FELHASZNÁLHATÓ AZ ALÁBBI SZAKKÉPESÍTÉSEKHEZ:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
52 720 01	Egészségügyi asszisztens
54 723 01 1000 00 00	Ápoló
52 725 02	Műtéti asszisztens
54 725 02	Kórszövettani, szövettani szakasszisztens
54 723 02 1000 00 00	Csecsemő- és gyermekápoló
54 724 01 1000 00 00	Fogtechnikus
52 726 01	Masszőr
55 725 01	Diagnosztikai technológus
52 723 01 0000 00 00	Mentőápoló
51 542 01	Ortopédiai eszközkészítő
54 725 03 1000 00 00	Orvosi laboratóriumi technikai asszisztens
52 725 04 1000 00 00	Radiográfus
54 726 01 1000 00 00	Rehabilitációs tevékenység terapeuta

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:

8 óra

[SchZol1]

A(z) 2327-06 modul 001-es szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
54 723 01 1000 00 00	Ápoló
52 720 01 0010 52 01	Általános asszisztens
52 720 01 0010 52 02	Fogászati asszisztens
52 720 01 0010 52 03	Gyógyszertári asszisztens
31 853 02 0010 31 01	Egészségőr-fertőtlenítő
31 853 02 0010 31 02	Egészségügyi kártevőirtó szakmunkás
31 853 02 0010 31 03	Fertőtlenítő steriliző
55 725 01 0010 55 01	Képi diagnosztikai és intervencióss asszisztens
55 725 01 0010 55 02	Orvosdiagnosztikai laboratóriumi technológus
54 725 02 0010 54 01	Citológiai szakasszisztens
54 725 02 0010 54 02	Elektronmikroszkópos szakasszisztens
54 725 02 0010 54 03	Hisztokémiai, immunhisztokémiai szakasszisztens
54 723 02 1000 00 00	Csecsemő- és gyermekápoló
51 542 01 0010 51 01	Ortopédiai kötszerész és fűzőkészítő
51 542 01 0010 51 02	Ortopédiai műszerész
54 725 03 1000 00 00	Orvosi laboratóriumi technikai asszisztens
54 725 03 0100 31 01	Egészségügyi laboráns
52 725 02 0010 52 01	Boncmester
52 725 02 0010 52 02	Műtőtechnikus
52 725 02 0100 33 01	Gipszmester
52 725 02 0100 33 02	Műtőssegéd
54 726 01 1000 00 00	Rehabilitációs tevékenység terapeuta
54 726 01 0100 51 01	Gyógyfoglalkoztató
52 725 04 1000 00 00	Radiográfus

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:

12 óra

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1-2008-0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210-1065, Fax: (1) 210-1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató